

Світлана Мойсеєнко

канд.філол.н., ст.викладач, м.Київ

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ТЕКСТУ

Науковий стиль є інформаційним простором функціонування наукового тексту, тобто є глобальним інформаційно-функціональним полем, у межах якого реалізуються інші наукові мовні жанри або підмови (наприклад, підмова хімії, фізики, біології). Основною сферою функціонування наукового стилю є наука. Науковий стиль відноситься до числа книжкових стилів, оскільки в більшості випадків науковий стиль реалізується у письмовій формі, однак з підвищенням ролі в науці мас-медіа зростає роль усної форми спілкування.

Науковий стиль володіє значним резервом лексико-граматичних і стилістичних засобів, за допомогою яких досягаються цілі наукової комунікації, що полягають в необхідності запису і зберігання, повної і економної передачі, адекватного відтворення певної наукової інформації і т.д. Специфічний характер, прийоми і засоби матеріалізації наукової інформації трансформують і організують текстовий матеріал деяким спеціальним чином. Найважливішу роль при цьому відіграють лінгвістичні фактори, без аналізу яких розуміння наукового тексту навряд чи можливе. Ця обставина є важливою для практики викладання іноземної мови в технічних навчальних закладах, на природничих факультетах університетів.

Наші спостереження над лексичними особливостями наукового тексту показують, що мова різних жанрів наукового стилю неоднорідна, що пов'язано з тематичною різноплановістю розкритих в них матеріалів. З одного боку, (в підмові природничих наук), чітко виділяються три основні тематичні підсистеми лексики, що корелюють з трьома основними прагматичними установками наукового тексту – опис самого явища, створення метамови опису даного явища та авторське відношення до явища, що описується. Це – лексика, що належить безпосередньо до предмету викладу і є певною терміносистемою,

тобто термінологічна лексика, в якій закріплені назви речовин, інструментів, технологічних процесів: *methine hydrogen, acid crystal residue, depleted uranium, diode, laser, radiation protection, conductor, oil products*; лексика, що відноситься до процедури опису відповідного процесу, дії, явища і т.д., яка термінологічна вже не повністю, хоча і не цілком поліфункціональна: *destructive analysis, ionization, specific weight, universal gravity, rotary motion, feed motion*; зрештою, лексика, що служить для умовиводів самого автора і яка поліфункціональна: *considerable body of evidence, no exceptions in the data, from the outcome of our investigations, research carried by the authors, the existence of (these effects) implies that*. Саме тут найбільше проявляється суб'єктивна оцінка, спостерігається переносне вживання лексичних елементів. З іншого боку (в підмовах гуманітарних наук), спостерігається значна дифузність меж функціонування цих трьох підсистем, які в підмовах, наприклад, лінгвістики, історії постійно перехрещуються, утворюючи безперервну тканину всього тексту. Як правило, термінологічність цих наук (особливо історії, географії) носить прозорий і незакритий характер, вона доступна для розуміння масового читача. Наприклад, в підмові історії: *constitution, formation, socialism, feudalism, materialism, majority, liberalism, government, etc.* або в підмові лінгвістики: *simple/composite sentence, subject/object, usage, parallelism, participial complexes, complex/compound sentence, parts of speech, parts of the sentence, etc.*

Науковому стилю не властива емоційно-експресивна забарвленість. І лексика, і морфологія, і синтаксичні конструкції покликані забезпечити точність, логічність і абстрактність викладу, а емоції не сприяють досягненню цієї мети і експресивні цілі мови не властиві цьому стилю. Експресивність відноситься до числа другорядних ознак і в наукову мову здатні проникати слова з експресивним навантаженням. При цьому оцінна і прагматична спрямованість рельєфніше виражені в підмові електроніки, металургії, ніж, наприклад, історії або лінгвістики, які тяжіють до втілення об'єктивної характеристики предмета, явища, процесу.